

614

APROXIMACIÓ ALS ASPECTES JURÍDICS DE LA QÜESTIÓ LINGÜÍSTICA

ALS JOCS OLÍMPICS DE BARCELONA 1992

Setembre 1.987

Antoni-C. BOVER HIDIROGLU, Advocat

Col·laboració E. Fossas

- I N D E X -

	Pag.
-INTRODUCCIÓ	1
I.- ORGANISMES INTERNACIONALS I LLENGÜES MINORITÀRIES	2
II.- REGULACIÓ ACTUAL DE LES LLENGÜES A CATALUNYA	5
A- LA CONSTITUCIÓ	5
B- L'ESTATUT	12
C- LEGISLACIÓ COMPLEMENTÀRIA	16
III.- LA CARTA OLÍMPICA	20
A- EL FRANCÈS I L'ANGLÈS	21
B- LA LANGUE DU PAYS HÔTE	21
C- ACOTACIONS I CONCLUSIONS	23
D- COMPROMISOS ADQUIRITS	25
IV.- QÜESTIONS PRÀCTIQUES QUANT A LA COOFICIALITAT DE LES LLENGÜES CATALANA I CASTELLANA ALS JOCS	26
V.- PROPOSTES	27

- I N T R O D U C C I Ó -

L'objectiu d'aquest treball és el de tractar el problema idiomàtic que es planteja en l'organització i el desenvolupament dels JOCS de la XXV Olimpíada a Barcelona, des de la seva vessant jurídica.

Per assolir-lo creiem necessari remarcar que l'estudi haurà d'anar per dues vies:

- D'una banda la legislació espanyola i l'esquema lingüístic vertebrat a l'Estat Espanyol.
- D'altra banda la Carta Olímpica i les seves previsions sobre l'aspecte que ens ocupa.

És important deixar clar des d'ara que els cossos legals que acabem d'esmentar són independents i que hem de trobar la seva compenetració.

Per altra banda, també existeix una peculiaritat destacable en el problema lingüístic dels JOCS de Barcelona i és que una de les llengües implicades és una llengua minoritària, qüestió que també s'haurà de tenir en consideració.

Encara que breument, el començament de l'exposició estarà dedicat a la sensibilització existent en els organismes internacionals sobre les llengües minoritàries per tal de tenir una idea global i per tal d'adoptar possibles criteris d'actuació.

I - ORGANISMES INTERNACIONALS I LLENGÜES MINORITÀRIES

El tema de la protecció, tutela i potenciació de les llengües minoritàries ha estat, els darrers anys, una preocupació constant de les organitzacions internacionals.

Primer va ser l'Articlé 2º de la Declaració Universal del Drets de l'Home amb el seu principi d'igualtat dels ciutadans sense cap discriminació per raó de la llengua i a partir d'ella s'han donat grans fites en el desenvolupament d'aquesta idea. Convenció de la UNESCO de 1.960, Pacte de les Nacions Unides de 1.966, Conferència d' Helsinki en 1.975. Cal destacar també la Recomanació 928 del Consell d'Europa, adoptada a l'octubre de 1.981 que proclama "le respect et l'aide publique en faveur de l'usage local des langues".

Com a prova de la vigència d'aquesta concienciació a nivell Internacional, mencionarem que el Consell d'Europa i el Parlament Europeu preparen un text que tracta el problema en el seu conjunt, superant les declaracions de principis i guanyant en el terreny de la vinculació dels Estats i de la coerció en front dels incompliments.

En aquest capítol volem fer esment d'una important sentència del Tribunal Europeu de Drets Humans que interpreta l'article 14 del Conveni Europeu sobre Drets Humans ratificat per l'Estat Espanyol a l'octubre de 1.979.

Reproduím literalment aquest article:

"La jouissance des droits et libertés reconnus dans la présente Convention doit être assurée, sans distinction aucune, fondé notamment sur le sexe, la race, la couleur, LA LANGUE, la religion, les opinions politiques ou toutes autres opinions, l'origine nationale ou sociale, l'appartenance à une minorité nationale, la fortune, la naissance ou toute autre situation".

La sentència a la qual fem referència, de 23 de juliol de 1.968, tracta sobre certs aspectes del règim lingüístic a l'ensenyament belga però ens interessa a nosaltres per la valuosa teoria que elabora sobre la compatibilització dels principis d'igualtat formal i d'igualtat substancial.

Per aquest motiu transcrivim part del seu contingut en la seva literalitat:

"A pesar de la formulación muy general de su versión francesa (sans distinction aucune, sin distinción alguna), el artículo 14 no prohíbe toda diferencia de trato en el ejercicio de los derechos y libertades reconocidos. Esta versión debe leerse a la luz del texto, más restrictivo, de la versión inglesa (without discrimination, sin discriminación). Además, y sobre todo, se llegaría así a resultados absurdos si se diese al artículo 14 una interpretación tan amplia como la que su versión francesa parece implicar. Se llegaría así a considerar contrarias al convenio cada una de las numerosas disposiciones legales o reglamentarias que no aseguran a todos una completa igualdad de trato en el goce de los derechos y libertades reconocidos. Ahora bien, las autoridades nacionales competentes se ven a menudo frente a situaciones o problemas cuya diversidad reclama soluciones jurídicas distintas; ciertas desigualdades de derecho, además, no tienden sino a corregir desigualdades de hecho. En consecuencia, la interpretación extensiva arriba citada no puede adaptarse.

Importa, por tanto, buscar los criterios que permiten determinar si una diferencia de trato dada, relativa, por supuesto, al ejercicio de uno de los derechos y libertades reconocidas, contraviene o no el artículo 14. A este respecto, el Tribunal, siguiendo en la materia los principios que se deducen de la práctica judicial de un gran número de países democráticos, cuando la distinción carece de justificación objetiva, considera que la igualdad de trato queda violada (...). La existencia de una justificación semejante debe apreciarse en relación con la finalidad y los

efectos de la medida examinada en atención a los principios que generalmente prevalecen en las sociedades democráticas. Una diferencia de trato en el ejercicio de un derecho consagrado por el convenio no sólo debe perseguir una finalidad legítima: el artículo 14 se ve también violado cuando resulta claramente que no existe una razonable relación de proporcionalidad entre los medios empleados y la finalidad perseguida."

Quedi aquí constància d'aquest pensament que ha estat recollit pels Tribunals Espanyols (recentment en la Sentència de la Sala 3^a de l'Audiència de Barcelona, de 23 de juliol de 1.985) i del qual farem ús al llarg del nostre estudi.

II - REGULACIÓ ACTUAL DE LES LLENGÜES A CATALUNYA

Parlar del marc actual de les llengües a Catalunya equival a parlar dels textos jurídics promulgats amb l'arribada de la democràcia a Espanya i de la interpretació que se'ls ha donat des del punt de vista de la Doctrina i de la Jurisprudència.

Com és sabut, la Constitució espanyola de l'any 1.978 crea un Estat anomenat "de les Autonomies" recuperant i donant Carta de Naturalesa a les diferències idiomàtiques, considerant-les, no com un problema, sino com una riquesa que cal protegir i potenciar.

Així doncs, breument, passarem revista als textos legals que interessin la nostra recerca:

Començarem per la Constitució i l'Estatut indissolublement lligats en aquest aspecte, per continuar amb la legislació desenvolupadora dels principis previstos en els cossos legals esmentats.

A - L A C O N S T I T U C I Ó

Com a mostra de la importància que té el fenòmen lingüístic pels constituents s'ha de remarcar que la Constitució de 1.978 recull en el seu preàmbul una declaració de principis important:

"La Nació espanyola, amb el desig d'establir la justícia, la llibertat i la seguretat i de promoure el bé de tots els qui la integren, en us de la seva sobirania, proclama la voluntat de:

(...)

Protegir tots els espanyols i els pobles d'Espanya en l'exercici dels drets humans, les seves cultures i tradicions, llengües i institucions (...)"

Tothom sap el relatiu valor jurídic de les declaracions de principis, però aquesta afirmació, no deixa de ser un bon comença-

ment que ens ofereix la Carta Magna.

És, no obstant, el Títol Preliminar que tracta específicament el marc legal de la coexistència idiomàtica a l'Estat Espanyol. L'article 3, compost de 3 paràgrafs, ens diu:

- 1.- El castellà és la llengua oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la.
- 2.- Les altres llengües espanyoles seran també oficials en les respectives Comunitats Autònomes d'acord amb els seus Estatuts.
- 3.- La riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció."

Seríia interessant, partint de la literalitat de l'article 3, tractar els aspectes concrets del mateix per tal d'aclarir l'esquema bàsic del plurilingüisme espanyol.

- 1.- "El castellà és la llengua espanyola oficial de l'Estat. Tots els espanyols tenen el deure de conèixer-la i el dret d'usar-la".

a.- Q u e s ' e n t é n p e r " o f i c i a l " ?

No existint una definició, ni constitucional, ni legal, del concepte, la Doctrina i la Jurisprudència han omplert el buit.

Milian Massana considera que atorgar a una llengua el caràcter d'oficial "significa adoptar-la com a vehicle de comunicació, en els seus diferents nivells (intracomunicació, intercomunicació i extracomunicació), dels poders públics i reconèixer-la, de la mateixa manera, com a vehicle de relació dels ciutadans envers els esmentats poders públics."

Aquesta definició ha estat recollida íntegrament pel Consell Consultiu de la Generalitat en el seu Dictamen sobre la proposició de Llei de Normalització Lingüística a Catalunya, publicat el 17 de gener de 1.983.

El Tribunal Constitucional Espanyol no es separa d'aquest parer quan, en Sentència nº 82 de 26 de juny de 1.986 declara: "es oficial una llengua, independentemente de su realidad y peso como fenómeno social cuando es reconocida por los poderes públicos como medio normal de comunicación en y entre ellos, y en su relación con los sujetos privados, con plena validez y efectos jurídicos".

La declaració d'oficialitat d'una llengua es prou important donades les conseqüències que té. Com ens exposa Milian Massana, l'ensenyament haurà d'incloure l'idioma i transmetre's en ell, serà necessari que els poders públics posin a l'abast dels ciutadans mitjans per aconseguir el seu aprenentatge... i tot això no és gratuït si es pensa que el principi de seguretat jurídica, pilar de tot Estat de Dret, pot veure's menyspreat si les Administracions comuniquen i es relacionen en una llengua que no ha pogut ésser apresada pel receptor.

Pel que fa al deure que estableix la constitució de conèixer el castellà, existeix disparitat d'opinions respecte a si és o no conseqüència de la oficialitat.

Així com Puig Salellas i Entrena Cuesta són de l'opinió que el deure de coneixement de la llengua és una conseqüència obligada de la declaració d'oficialitat, no pensa el mateix Milian Massana que distingeix entre l'obligació de conèixer i la impossibilitat d'allegar-ne la ignorància, considerant aquesta última com a essencial de l'oficialitat.

El Tribunal Constitucional (T.C.) en la seva sentència nº 82 de 26 Juny 1.986 declara que la obligació de conèixer el castellà, obligació que tenen tots el espanyols, "lo distingue de las otras lenguas españolas que con él son cooficiales en las respectivas Comunidades Autónomas, pero respecto a las cuales no se prescribe constitucionalmente un deber individualizado de conocimiento".

Així doncs, per aquest últim sector tant de la Doctrina com de la Jurisprudència, la segona frase del primer paràgraf, estableix un deure suplementari sense cap relació amb la declaració d'oficialitat del castellà: el deure de conèixer'l.

b.- Q u e v o l d i r l a C o n s t i t u c i ó
q u a n p a r l a "d' E s t a t" ?

Aquí tampoc existeix unanimitat en el moment de definir aquest concepte.

La discussió radica en saber si en el terme Estat s'han d'incloure o no les Comunitats Autònomes, les Províncies i els Municipis.

Així doncs, per uns l'accepció seria estricta i comprendria només l'Administració Central, i per altres seria ampla comprenent tots els ens esmentats.

La perplexitat s'agreuja quan del mateix Tribunal Constitucional es poden llegir ambdues interpretacions:

-STC 28 juliol 1.981: s'entén per Estat "sólo el conjunto de instituciones generales o centrales y sus organismos periféricos, contraponiendo estas instituciones a las propias de las Comunidades Autónomas y otros entes territoriales autónomos".

-STC 26 juny 1.986: s'ha d'entendre per Estat "el conjunto de los poderes públicos españoles con inclusión de los autónomos y locales"

Puig Salellas declara que si aquesta última fos l'interpretació correcta, hagués estat plasmada en la Constitució amb l'expressió: el castellà és la llengua espanyola que és oficial a tot l'Estat.

2.- "Les altre llengües espanyoles seran també oficials en les respectives Comunitats Autònomes d'acord amb els seus Estatuts".

El Text constitucional reconeix i imposa l'oficialitat d'aquelles llengües espanyoles diferents del castellà.

Es preveu l'obligatorietat de l'atorgament d'oficialitat a les altres llengües, com la catalana, però, no obstant, es deixa la regulació més precisa de la matèria per als Estatuts.

Així doncs, el català, que no figura pel seu nom a la Constitució té, gràcies a ella, assegurada l'oficialitat a Catalunya.

Es en aquest segon paràgraf de l'article 3 de la Constitució on queda clar que el model lingüístic de la Constitució es basa en un principi que no és ni el de territorialitat ni el de personalitat.

Es evident que si la oficialitat de les altre llengües es dona "en les respectives Comunitats Autònomes" no estem seguint el principi de personalitat perquè a Espanya, la Constitució no atorga al ciutadà drets en relació amb la llengua independentment del lloc on es trobi; molt al contrari, només li atribueix oficialitat dins un territori concret.

No obstant, tampoc no es pot parlar del principi de territorialitat perquè, en el sí de la Comunitat Autònoma el català coexisteix amb el castellà.

Com diu en Rafel Ll. Ninyoles "no és "territorial", (...) car exclou la prioritat de la llengua territorial (excepció feta, evidentment, dels territoris de llengua castellana); ni és personal perquè no estén l'exercici d'un dret lingüístic individual, derivat de la condició de ciutadà d'un Estat bi o plurilingüe, a tots els ciutadans que desitgin exercir-lo independentment del lloc".

3.- "La riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció"

Així como Alzaga en el seu comentari sistemàtic de la Constitució de 1.978 no atribueix cap relevància jurídica a aquest paràgraf, no podem dir el mateix de Milian Massana.

Aquest últim veu conseqüències concretes que es deriven del "respecte" establert en la Constitució. Així, diu, que no es podrà prohibir l'ús de les diferents llengües en els mitjans de difussió y en els actes públics...

No es pot dir que sigui supèrflua la declaració de l'article 3-3) de la Constitució car el seu article 14 no preveu entre els suposits de no discriminació la relativa a raons de llengua.

Pel que fa al terme "protecció", "especial protecció" estableix per a les autoritats legislatives, executives i judicials en els seus àmbits, una obligació: vigilar, protegir el valor que representa la llengua.

I creiem que hi ha més; no es tracta només de no poder prohibir l'ús del català en els actes públics sinó que s'ha d'anar més enllà i prohibir qualsevol postergació del català.

És interessant la teoria que veu en aquest apartat de l'article 3 del text constitucional l'adaptació al camp idiomàtic del principi d'igualtat substancial previst de manera general per la Constitució en el seu article 9-2).

Segons aquest principi fonamental, tractat per la ST del T. Europeu dels Drets Humans de juliol de 1.968, no tota mida de foment, que en un primer moment pugui semblar que afecta el principi d'igualtat formal, afecta realment la igualtat.

Així doncs, si es dona una justificació objectiva, una adequació entre la finalitat i els efectes de la mida, no es considera vulnerat el principi d'igualtat formal.

Ha de quedar clar també, com opina el Consell Consultiu de la Generalitat en el seu dictàmen nº 35 sobre la proposició de llei de Normalització Lingüística a Catalunya que "l'Estat no es troba exclòs d'aquesta tasca de foment, car la Constitució conté un mandat general de protecció especial o foment de la riquesa de les diferents modalitats lingüístiques -unides a l'article 3-3) de la forma fonamental sota l'expressió comuna de "patrimoni cultural"- que té l'Estat mateix com a principal destinatari, ja que és ell a qui correspon de vetllar en primer terme per la conservació i desenvolupament del patrimoni cultural comú, del qual fa esment la Constitució".

B - L E S T A T U T

El TC, ST de 26/6/86, afirma que "en virtud de la remisión que hace el número 2 de este artículo (article 3 de la Constitució) a lo dispuesto en las normas estatutarias de las respectivas Comunidades Autónomas, tal regulación esencial se completa con lo que dichas normas establecen sobre la cooficialidad de la lenguas españolas distintas del castellano".

En el nostre cas estudiarem el que preveu l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, recollit en la llei orgànica 4/1.979 de 18 de desembre, en relació amb el català.

"Article 3:

- 1.- La llengua pròpia de Catalunya és el català.
- 2.- L'idioma català és l'oficial de Catalunya, així com també ho és el castellà, oficial a tot l'Estat espanyol.
- 3.- La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures per tal d'assegurar llur coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya.
- 4.- "La parla aranesa serà objecte d'ensenyament i d'especial respecte i protecció".

Com hem dit fins ara, el model lingüístic Constitucional a Espanya necessitava el desenvolupament estatutari per completar els seus trets bàsics.

Així, Comunitat per Comunitat, i Estatut per Estatut, s'arrodoneix el panorama de la cooficialitat idiomàtica, atès que en mans dels Estatuts hi ha la possibilitat de fixar els efectes de l'oficialitat de cada un dels idiomes.

- 1.- El català, llengua pròpia de Catalunya.

Aquesta afirmació tot i que no ha estat prou estudiada, per la Jurisprudència sobretot, no deixa de tenir transcendència.

Es tracta d'una declaració que es troba també en els Estatuts Basc i Gallec i reafirma uns signes diferencials.

És, al nostre entendre, una prova més que la Comunitat catalana, és una comunitat històrica i no una creació polític-administrativa.

Aquest punt considerem que és un argument important a favor de la declaració del català com a idioma de les Olimpíades de Barcelona, però tornarem sobre aquest tema en tractar de la Carta Olímpica.

- 2.- L'idioma català és l'oficial de Catalunya, així com també ho és el castellà, oficial a tot l'Estat Espanyol.

És en aquest punt segon on el legislador estableix la doble oficialitat a Catalunya. Els àmbits, clars i definits: el castellà és oficial a Catalunya per ser-ho a tot l'Estat i el català només ho és dins el territori de la Comunitat Autònoma.

La jurisprudència, arrel de les sentències dictades en els recursos de inconstitucionalitat de les lleis de normalització lingüística de les comunitats basca catalana i gallega, desenvolupa certes característiques de la cooficialitat.

Així doncs, de la sentència de la llei basca STC nº 82 de 26/6/86 destaquem:

"La cooficialidad lo es con respecto a todos los poderes públicos en el territorio autonómico, sin exclusión de los órganos dependientes de la Administración Central y de otras instituciones estatales en el sentido estricto".

"Es inherente a la cooficialidad el que en los territorios donde exista, la utilización de una u otra lengua por cualquiera de los poderes públicos en ellos radicados, tenga en principio la misma validez jurídica."

"El derecho de las personas al uso de una lengua oficial es un derecho fundado en la Constitución y en el respectivo Estatuto de Autonomía."

Així doncs sembla que en un primer moment defineix la cooficialitat de la llengua en la impossibilitat de allegar-ne la ignorància de qualsevol d'elles (quan l'Administració l'utilitza amb l'Administrat) i el dret d'escollir que té el ciutadà.

En quant al deure de conèixer la llengua cooficial, com a mínim, no s'ha plasmat expressament, com es va fer en relació amb el castellà a l'article 3 de la Constitució.

En cap dels Estatuts que preveuen l'oficialitat d'un segon idioma no es preveu el deure del seu coneixement.

I no és gratuït el conflicte que es crea en aquest punt que arriba a fer caure en una clara contradicció al Tribunal Constitucional que, per una banda, com hem vist, dona la mateixa validesa jurídica a l'utilització per part dels poders públics de qualsevol dels dos idiomes i per l'altra crea un dret dels ciutadans que "sin el deber de conocerla, pueden alegar desconocimiento de una de las lenguas oficiales."

- 3.- La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial d'ambdós idiomes, prendrà les mesures necessàries per tal d'assegurar llur coneixement i crearà les condicions que permetin d'arribar a llur igualtat plena quantals drets i deures dels ciutadans de Catalunya.

En aquest punt entrem en l'àmbit de les competències lingüístiques que estatutàriament s'atorguen de manera general i exclusiva a la Generalitat, que haurà de prendre les mides:

- per garantir l'ús normal i oficial dels dos idiomes.
- per assegurar el coneixement d'ambdues llengües.
- per crear les condicions que permetin d'arribar a la igualtat plena quant als drets i deures dels ciutadans de Catalunya.

Com diu Milian Massana, els drets i deures lingüístics ja són marcats per l'Estatut, però la Generalitat ha de regular llur exercici.

Es tracta doncs de crear una infraestructura per divulgar el català, perquè aquest arribi a ser d'ús normal, corrent, alhora que oficial. Només amb aquesta tasca de normalització de la llengua, amb el temps, es pot assegurar el coneixement dels dos idiomes i d'aquesta manera arribar a una situació de igualtat.

El Consell Consultiu veu la inclusió indirecta del deure de coneixement del català en aquesta equiparació dels dos idiomes, tant en drets com en deures. Si pel castellà existeix aquest deure, un cop normalitzada la situació lingüística, arribarem al deure de conèixer el català.

Amb l'estudi dels textos fonamentals i per mantenir un esquema clar en el desenvolupament del treball hem de dir que la cooficialitat lingüística a Catalunya és una realitat.

Deixant de banda les diferents lectures que es poden donar i el fet, molt important, que prevalgui una o altre en cada moment, ningú no discuteix la doble oficialitat del català i del castellà, ni el fet que el català és la llengua pròpia de Catalunya.

Aquí doncs assumim aquesta premissa per endinsar-nos més profundament en el tema que ens ocupa: els JOCS de Barcelona.

Donem doncs un canvi de rumb, d'allò que és general a allò que és especial; així, tot i que continuarem estudiant la legislació d'aquí, ho farem des d'un prisma més precís, posant en relleu solament el que pot interessar l'aspecte lingüístic de les Olimpíades.

C - L E G I S L A C I Ó   C O M P L E M E N T À R I A

Dins el desenvolupament lògic de les previsions estatutàries es troba la llei de normalització lingüística a Catalunya de 18 d'abril de 1.983.

En el seu article 1-2) declara que l'objecte de la llei és el desenvolupament de l'article 3 de l'Estatut per portar a terme la normalització del català en TOTS ELS ÀMBITS i garantir l'ús normal i oficial del català i del castellà.

Previament, en el seu preàmbul, podem llegir que el restabliment del català en el lloc que li pertoca com a llengua pròpia de Catalunya, és un dret i un deure irrenunciablès del poble català que han de ser respectats i protegits.

L'article 2 de la llei, tot i repetint que el català és la llengua pròpia de Catalunya, estableix el dret, que encara que obvi val la pena remarcar, que tots els ciutadans tenen el dret de conèixer-la i expressar-s'hi, de paraula i per escrit, en les relacions i actes públics oficials i no oficials.

Afegeix el mateix article que les manifestacions de pensament o de voluntat i els actes orals i escrits, públics o privats no poden donar lloc a Catalunya a cap tipus de discriminació si s'expressen total o parcialment en llengua catalana i produeixen tots els efectes jurídics igual que si s'expressaven en llengua castellana.

Estem doncs davant l'exposició extensa del dret d'escollir el idioma en el que vol expressar-se, dret que té tota persona, en l'àmbit territorial de Catalunya.

És ben evident que amb el principi de no discriminació previst a l'article 3 de la llei, aquest dret ha de ser recollit en l'àmbit dels jocs. La no discriminació només pot venir amb la declaració d'oficialitat de la llengua catalana als JOCS.

Es més, quasi podriem dir que l'ambigüitat de l'article 3 de la llei podria aplicar-se en el cas del COOB'92 car aquell preveu que les persones jurídiques han de respectar allò que estableix l'article comentat, (No oblidem que el COOB, creat el 12/3/87, té personalitat jurídica pròpia per imperatiu de la Carta Olímpica.)

Més endavant, l'article 25, estipula que el Consell Executiu de la Generalitat ha de fomentar la normalització de l'ús del català en les activitats esportives i inclou també, en el àmbit corresponent, les corporacions locals.

És evident que aquest articulat no va ésser pensat expressament per al'esdeveniment dels Jocs Olímpics però les autoritats involucrades no poden deixar de examinar aquest text sota el punt de vista que ens ocupa.

Un dels objectius de la Llei de Normalització Lingüística és de donar efectivitat a l'ús oficial del català.

Així, l'article 5 afirma que el català com a llengua pròpia de Catalunya ho és també de la Generalitat i de l'Administració territorial catalana, de l'Administració local i de les demés corporacions públiques depenents de la Generalitat; i en el seu apartat 2, genèricament, diu que les Administracions hauran d'emprar el català i el castellà de la forma determinada per la llei.

Per nosaltres és interessant tant aquesta afirmació com el posterior

desenvolupament previst en la disposició final 1ª.

Aquest s'ha dut a terme a través:

- Del Decret 107/1987 de 13 de març pel qual es regula l'ús de les llengües oficials per part de l'Administració de la Generalitat de Catalunya.
- De la Llei 8/1987 de 15 d'abril, Municipal i de règim local de Catalunya.

En quant al decret, el seu article 2 diu:

"D'una manera general, la Generalitat emprarà el català per a les seves relacions, amb les particularitats que resulten dels articles següents."

i més endavant, l'article 20:

"Els càrrecs de l'Administració de la Generalitat s'expressaran normalment en català en els actes públics celebrats a Catalunya, sempre que la intervenció sigui per raó del pròpi càrrec."

Tenim doncs unes pautes marcades però que, si bé semblen contundents, deixen un camp de maniobra perquè la llengua utilitzada pels representants de la Generalitat pugui ser el castellà. Fem al·lusió a la matització que introdueixen les paraules "d'una manera general" i "normalment".

Respecte a la llei municipal i dins l'àmbit de la seva autonomia establerta a la Constitució cal fer esment de l'article 5:

" 1) el català, com a llengua pròpia de Catalunya, ho és també de la seva Administració local.

2) Les convocatòries de les sessions dels òrgans de govern dels ens locals, els ordres del dia, les actes i la resta d'escrits i documentació derivats de llur funcionament, es poden redactar en català, sense necessitat de cap mena de traducció.

3) El que estableix l'apartat anterior és també aplicable

als actes orals o escrits que realitzen els membres de les corporacions locals en l'exercici de llurs drets.

(...)

Les pautes aquí són també eclèctiques, però poden ser ampliades més precisament per l'Administració afectada, tot i tenint en consideració la llei de normalització lingüística que fa el català llengua pròpia d'aquesta Administració.

De l'Administració perifèrica de l'Estat, la disposició transitòria 1ª de la llei de normalització diu que es promouran accords per part de la Generalitat i els òrgans competents d'aquella per fixar períodes d'adaptació. Encara que ha transcorregut, de llarg, el termini legal no s'ha obtingut cap resultat concret.

Comentant l'existència d'aquestes dues normes, s'ha volgut posar en relleu que, per certs càrrecs de l'Administració, es preveu legalment la seva actuació en el terreny idiomàtic.

III - LA CARTA OLÍMPICA I LA LLENGUA

Fins ara el nostre estudi s'ha centrat en la legislació pròpia però com ja anunciavem al començament, hem d'esbrinar quina reglamentació existeix en la Carta Olímpica.

Aquesta part del treball és cabdal i per una raó molt senzilla: tota ciutat candidata a la nominació ha d'assegurar al CIO que cap disposició legal o reglament no podrà contradir el que prevenen les regles olímpiques.

En conseqüència, en el dossier de la candidatura podem llegir que a la pregunta de:

"¿Pueden ustedes garantizar que su Gobierno estará de acuerdo en observar prioritariamente las Normas del Comité Olímpico Internacional y los textos de Aplicación de las mismas durante toda la duración de los Juegos Olímpicos?".

es va contestar amb l'afirmativa, aportant un acord del Consell de Ministres del Govern Espanyol de 29/1/86 que es definia en aquest sentit.

En el mateix contracte signat amb el CIO el 17 d'octubre de 1.986 es recull aquest extrem en la segona estipulació:

"La Ville et le CNO ayant présenté avec leur candidature la garantie de leur gouvernement national du respect des dispositions de la Charte Olympique".

L'observància de les normes del Comité Olímpic Internacional és, doncs, inqüestionable.

Així el COOB haurà d'adaptar-se a les normes del CIO sobre la llengua dels JOCS, tenint en compte que la darrera paraula la té la comissió executiva del CIO amb competència exclusiva per interpretar les regles olímpiques.

Passem ara a l'estudi de la Carta Olímpica que, cal dir-ho, és parca en la regulació del tema lingüístic.

A - EL FRANCÈS Y L'ANGLÈS

La primera menció sobre els idiomes la trobem en la regla 12.

En ella es condiciona l'elecció d'un membre del CIO al fet que conegui el francès o l'anglès.

En la regla nº 18, més explícitament es declara:

"Les langues officielles du CIO sont le français et l'anglais. A toutes les sessions du CIO, excepté pour les sessions extraordinaires, la traduction simultanée doit être également prévue en espagnol, en russe et en allemand.

En cas de désaccord entre les textes français et anglais de ces règles, le texte français fera autorité".

En relació al CIO, els idiomes oficials estan clarament fixats. No obstant s'estableix una certa jerarquització del francès sobre l'anglès en cas de dubte.

A part, sense la categoria d'oficial, es preveu la traducció simultània en espanyol, rus i alemany, com a llengües de treball.

B - LA LANGUE DU PAYS HÔTE

Hem de dir que la llengua del país organitzador tant de les reunions del CIO com dels JOCS té, segons les circumstàncies, diferent relevància en la Carta olímpica.

Així, en les reunions de CIO, com hem vist, la traducció simultània s'haurà de preveure en els idiomes alemany, rus i espanyol (castellà) obligatòriament. No obstant en les instruccions donades als CNO que acullen les sessions es preveu que "eventuellement", la traducció simultània es podrà preveure per a "la langue du pays hôte."

Hem de dir que la política de prioritats idiomàtiques no és

certament clara perquè, també en les reunions del CIO i en relació amb els comunicats de premsa que desitgi fer el President

s'han de poder traduir immediatament al francès i a l'anglès i a la llengua del país anfitrió sense que hi hagi l'obligació d'assegurar la traducció a les altres llengües de treball. (instrucció III 8)

Parlant específicament de la celebració dels JOCS, en el seu apartat "Administration et organisation des Jeux Olympiques" i més concretament en la seva regla nº 52, la Carta Olímpica atorga una importància diferent a la llengua del país:

- El programa explicatiu de cada esport haurà d'ésser editat "en français et en anglais, ainsi que dans la langue du pays où se déroulent les Jeux Olympiques".

- El rapport complet de la celebració dels JOCS estarà redactat "dans les deux langues officielles du CIO, le français et l'anglais, et éventuellement dans la langue du pays où les Jeux Olympiques se sont déroulés."

Amb l'articulat que hem posat en relleu fins ara, hem de fer la distinció entre els idiomes oficials del CIO, els idiomes de treball i els idiomes dels JOCS Olímpics.

Els primers, el francès i l'anglès, són oficials del CIO com a associació de Dret Internacional amb personalitat jurídica pròpia i durada il·limitada i tenen les característiques que de la oficialitat hem donat al començament del treball o sigui, que són les llengües jurídicament vàlides en tot tipus de relació del CIO i amb el CIO (vegi's, per exemple, el text d'aplicació de la regla 24 on s'estipula que els estatuts dels CNO s'hauran de transmetre al CIO en anglès o francès i la necessitat que l'informe final dels JOCS s'editi obligatòriament en francès i anglès i només potestativament en l'idioma del país organitzador.)

Les llengües de treball, donat el gran nombre de persones que les coneixen, serveixen d'ajuda i d'instrument de comprensió

entre el CIO i els CNO, periodistes,... i per això es preveu la necessitat de la traducció simultània.

La llengua del país organitzador, amb un valor diferent segons el supòsits, tot i que no és idioma oficial del CIO en particular, ho és dels JOCS. Com a idiomes dels JOCS tenim els oficials del CIO que, donada la indisponibilitat de les normes olímpiques, no es poden obviar i la llengua del país organitzador que hauran de trobar un tracte igualitari durant el període de l'Olimpiada en els recintes Olímpics.

C- A C O T A C I O N S I C O N C L U S I O N S

Creiem necessari clarificar el terme "pays" que pot provocar algun problema d'interpretació, ja que la Carta Olímpica parla, sense cap matís, de "langue du pays hôte", "langue du pays où se déroulent les JEUX Olympiques".

Què entèn per "pays" el CIO?

En el segon paràgraf de la regla 8 s'ens defineix com:

"...Etat, territoire ou portion de territoire que le CIO considère selon sa discrétion absolue comme zone de juridiction du CNO qu'il a reconnu".

Complementant aquesta, i donat el reconeixement del CIO al Comitè Olímpic espanyol, en l'article 31 de la Llei General de la Cultura Física i de l'Esport de 20 de març de 1.980 trobem clarament que "corresponde al Comité Olímpico Español la representación de España ante el Comité Olímpico Internacional".

Adaptant doncs l'expressió al supòsit que ens ocupa podem dir que "la langue du pays hôte" és la "langue de l'Etat Espagnol".

En aquest moment es podria plantejar el següent problema:

La Carta Olímpica només preveu, en singular, el idioma de l'Estat de la ciutat organitzadora.

La qüestió es planteja només a efectes dialèctics perquè seria fruit d'una interpretació literal, tancada i poc sistemàtica que es digués que a l'Estat espanyol hi ha una única llengua oficial a tot l'Estat: la llengua castellana.

Seria una conclusió errònia perquè deixaria de banda un principi que per oblidat no és menys important: els jocs olímpics s'atorguen a una ciutat i no a un Estat.

Així, la regla 4 diu que:

"L'honneur d'organiser les Jeux Olympiques est confié à une ville".

Toute candidature pour l'organisation des Jeux doit etre faite par l'entremise de l'autorité compétente de la ville concernée".

La importància de tot plegat ve confirmada pel fet que són la Ciutat i el CNO els qui signen el contracte amb el CIO, després de la nominació.

A l'Estat espanyol, l'existència de la cooficialitat idiomàtica en determinades Comunitats Autònomes és un fet indiscutible, donant-se el cas que Barcelona té una llengua pròpia, el català, cooficial al costat del castellà.

És doncs una interpretació ampla la que s'imposa, recolzada per la pràctica anterior, com el cas d'Helsinki amb quatre llengües oficials als JOCS.

El català i el castellà, idiomes cooficials a Catalunya, amb el francès i l'anglès cooficials del CIO passen a ser llengües oficials dels JOCS.

Aquesta cooficialitat haurà d'extendre's, territorialment, a tota "l'enceinte olympique" que segons la regla 53 inclou "terrains d'entrainements, villages olympiques et pistes de compétitions" i materialment a tot tipus d'expressió escrita i oral. En resum, en totes les incidències dels JOCS els quatre idiomes podran emprar-se en peu d'igualtat.

D - C O M P R O M I S O S   A D Q U I R I T S

Cal fer esment dels compromisos adquirits per la Candidatura de Barcelona en el seu dossier de respostes al qüestionari del CIO.

Es important aquesta vessant des d'el moment que la ciutat pot veure's vinculada a les seves declaracions.

En l'aspecte de la llengua la candidatura de Barcelona no va agafar cap decisió que limiti la cooficialitat en els JOCS dels dos idiomes coexistents a Catalunya.

Així trobem que el COOB procedirà a editar totes les publicacions que preveu la Carta Olímpica, així com totes les publicacions oficials del mateix COOB en "els idiomes oficials de la XXV Olimpiada" (condició 11ª).

També van assegurar els responsables de la promoció de Barcelona que els comunicats es difondrien mitjançant la megafonia en "els idiomes oficials" (condició 15ª).

L'informe final de la XXV Olimpiada s'editarà en "els idiomes oficials" de la mateixa (comentari a la proposta de contracte nº 41).

Podem deduir del que hem vist que no existeix cap restricció per prendre una decisió en aquest aspecte donada la neutralitat dels termes emprats.

No només aixó sinó que cal dir que la candidatura, responent al qüestionari del CIO, en el punt 11, introdueix indirectament el català fent referència a ell directament, encara que en la seva vessant literària.

IV - QÜESTIONS PRACTIQUES QUANTA LA COOFICIALITAT DE LES LLENGÜES
CATALANA I CASTELLANA ALS JOCS

La decisió d'adoptar el castellà i el català com a llengües de la XXV Olimpíada al costat de l'anglès i el francès és competència del COOB i en darrera instància, si hi haguessin discrepàncies, del CIO.

Si l'acord es prengués mitjançant convenis amb entitats de caire polític o tècnic, els esborranys haurien d'ésser autoritzats pel CIO tal com es desprèn de la regla 40 i del compromís adquirit per la candidatura de presentar els models de contractes a l'aprovació del CIO i còpia del mateix en el termini de 10 dies a partir de la seva signatura, així com tota modificació que es fes del mateix.

Un cop l'acord hagi estat pres, ens trobarem amb les dificultats normals de la pluralitat lingüística.

Passem a analitzar, encara que sense ànim de ser exhaustius, alguns supòsits conflictius:

- Regla 63 i text d'aplicació:

"... Les délégations défilent dans l'ordre alphabétique de la langue du pays où sont organisés les Jeux Olympiques, sauf celle de la Grèce qui ouvre la marche et celle du pays hôte que le clot".

S'haurà de preveure en quin ordre passaran:

XINA- China

XILE- Chile

XIPRE- Chipre

Etc.

També haurà d'estudiar-se, si no s'adopten les dues ortografies, quina s'emprarà MEXIC-Méjico

PARAGUAI-Paraguay

Etc.

Aquestes qüestions hauran d'ésser decidides pel COOB, tot i tenint en compte que la regla 69 preveu que els detalls de les cerimònies seran sotmesos a l'aprovació de la comissió executiva del CIO.

- Regla 38:

"Pour faciliter la collaboration entre le COJO et les CNO ceux-ci désigneront un "attaché" pour leur pays, après avoir consulté le COJO. L'attaché devra parler la langue du pays auquel il est affecté".

Hauran de conèixer el català i/o el castellà.

- Regla 64 i text d'aplicació:

Medalles, diplomes, medalles commemoratives.

- Regles 63 i 66 i textos d'aplicació:

Discursos protocolaris en les cerimònies d'obertura i de clausura.

- Rodes de premsa:

També en aquests supòsits s'ha de preveure una política lingüística.

V-. PROPOSTES

La cooficialitat dels quatre idiomes als JOCS comporta la possibilitat d'escollir qualsevol d'ells però també implica en base al principi de no discriminació, emprar-los tots, en peu de igualtat i preveure la infraestructura necessària per a això.

Es doncs important que, dins les possibilitats materials, s'utilitzin tots quatre.

Això implica un planejament equitatiu per preveure quin idioma s'utilitzarà en cada un dels estrictes actes protocolaris i si s'empren més d'un, quina serà la prelació establerta.

No obstant una important tasca de previsió és necessari tenir una fórmula general per als casos en què no sigui possible utilitzar més d'un dels idiomes previstos i sobretot en el cas de conflicte entre el català i el castellà.

En aquests supòsits proposem:

- Si es tracta d'un cas previst en la legislació interna fer ús d'aquesta encara que ja hem vist que les solucions legals són suficientment eclèctiques tot i que marquen pautes de comportament.
- Si es tracta d'un problema purament intern d'organització y desenvolupament dels JOCS, el conflicte hauria de fallar-se a favor de la llengua catalana.

Això ho diem en base al fet que el català, segons l'Estatut d'Autonomia i la Llei de Normalització Lingüística, és la llengua pròpia de Catalunya y alhora de Barcelona.

Aquest argument s'ha de posar en relació amb el protagonisme que te la ciutat, en front de l'Estat, en el ideari olímpic.

Però també ho diem perquè la reconeguda inferioritat de la llengua catalana en front de les altres justifica la utilització de, en paraules del Consell Consultiu, "l'antiga fórmula aristotèlica": tractar de forma desigual situacions desiguals.

Tenint en compte que segons el Tribunal Europeu dels Drets Humans, la igualtat de tractament és violada només quan la distinció manca de justificació objectiva, no trencarem en res la igualtat dels idiomes cooficials de la olimpiada de

Barcelona.

Al nostre entendre, en punts conflictius o dubtosos s'ha de recòrrer al principi d'igualtat material recollit pel Tribunal esmentat i pels Tribunals espanyols, que no és contrari al principi d'igualtat formal.

Afegirem que la vinculació del CIO i del COOB a aquesta idea pot ésser objecte de discussió però que quedi aquí, com a idea, aquesta proposta.